Punkt i protokollet PR 105/2020 rd

Plenum

Tisdag 1.9.2020 kl. 14.01—17.06

9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om tillsyn över utlänningars företagsköp

Regeringens proposition RP 103/2020 rd

Remissdebatt

Talman Anu Vehviläinen: Ärende 9 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till ekonomiutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

15.25 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä, hallituksen esityksessä, on kyseessä laki ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta eli yritysostolaki, joka on ollut voimassa jo yli kahdeksan vuotta. Laki tuli voimaan kesäkuussa 2012. Lakiin on tehty muutoksia aiemmin yhden kerran, vuonna 2014. Suomessa on ollut alan lainsäädäntöä jo vuodesta 1939. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa lainmukaisista ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta ja vahvistusprosesseista tiiviissä yhteistyössä muiden keskeisten viranomaisten kanssa.

Tämän yritysostolain tarkoituksena on seurata ja tärkeän kansallisen edun niin vaatiessa rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille omistajille. Kyse on turvallisuuskriittisistä yritysostoista. Lain lähtökohtana on kuitenkin ulkomaalaisten sijoitusten edistäminen ja positiivinen suhtautuminen ulkomaalaisomistukseen.

Sotilaallisen maanpuolustuksen, kansallisen turvallisuuden ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen ovat keskeisiä kysymyksiä, kun arvioidaan erittäin tärkeän kansallisen edun mahdollista vaarantumista. Yhteiskunnan elintärkeillä toiminnoilla tarkoitetaan esimerkiksi huoltovarmuuden ja kriittisten infrastruktuurien turvaamista.

Turvallisuusympäristön monimuotoistuminen, globaali kehitys ja vaikea ennakoitavuus edellyttävät sotilaallisen maanpuolustuksen, kansallisen turvallisuuden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten kysymysten aiempaa selvempää huomioon ottamista ulkomaalaisten yritysostojen seurannassa ja erittäin tärkeän kansallisen edun arvioinnissa. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muuttuessa myös alan kansallisen lainsäädännön tulee olla ajan tasalla, ja sen toimivuutta on siten myös käytännön tasolla tarpeellista arvioida säännöllisesti.

Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tarkoituksena on lisätä lakiin uudet säännökset unioniin tulevien ulkomaisten suorien sijoitusten seurantaan tarkoitettujen puitteiden perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen eli EU:n seuranta-asetuksen pohjalta. Asetuksen täysimääräinen soveltaminen jäsenmaiden ja komission

välillä alkaa 11. päivä lokakuuta 2020. Lakiin tehtävillä muutoksilla on tarkoitus myös selkiyttää yritysostolakia sen käytännön soveltamisessa esille nousseiden kysymysten osalta. Lain soveltamisalaa ei lakiin ehdotetuilla muutoksilla ja lisäyksillä kuitenkaan laajenneta. Laki on osoittautunut toimivaksi myös käytännössä.

Tämän EU:n seuranta-asetuksen pohjalta työ- ja elinkeinoministeriölle tulee nyt myös uusia viranomaistehtäviä. Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö toimisi EU:n seuranta-asetuksen mukaisena kansallisena yhteyspisteenä jäsenvaltioiden ja unionin tason yhteistyössä, tiedonvaihdossa ja asetuksen täytäntöönpanoon liittyvissä kysymyksissä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset lain kiertämisestä ja salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta viranomaiselle. Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi muutoksia lain määritelmiin lain käytännön soveltamisen selkiyttämiseksi. Lakiin esitetään lisättäväksi myös uusi säännös asian tutkimatta jättämisestä. Lisäksi puolustussektorin yritysostoja koskevaan säännökseen esitetään lisättäväksi turvallisuusalan yritysostot, joihin tulee myös hakea etukäteen työ- ja elinkeinoministeriön vahvistus. Tämä koskee tilanteita, joissa yritysoston kohteena oleva yritys tuottaa tai toimittaa yhteiskunnan turvallisuuden kannalta keskeisille Suomen viranomaisille kriittisiä tuotteita ja palveluja. Esityksessä myös ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi säännös, joka antaa työ- ja elinkeinoministeriölle mahdollisuuden asettaa ehtoja yritysoston vahvistamista koskevissa asioissa. Esityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voi tehostaa ehtojen noudattamista uhkasakolla. Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla säädöshankkeessa, joka on toteutettu tiiviissä yhteistyössä muiden asian kannalta keskeisten ministeriöiden ja muiden viranomaisten kanssa yksimielisesti.

Ulkomaalaisia yritysostoja seurataan työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toimivan viranomaisverkoston toimesta järjestelmällisesti. Yritysostojen seurantaa on covid-19-poikkeusoloissa vielä tehostettu esimerkiksi mahdollisiin terveydenhuollon suojavarusteita tuottaviin yrityksiin kohdistuvien yritysostojen varalta. Yritysostolain mukainen arviointi on aikasidonnaista, ja lainsäädäntömme sopeutuu hyvin myös tällaisiin poikkeuksellisiin tilanteisiin, jolloin seurannan fokus saattaa muuttua normaalioloihin nähden. TEMillä on lain nojalla oikeus pyytää lain soveltamisalaan kuuluvista yritysostoista lisätietoja ja edellyttää tapauksen saattamista ministeriön tutkittavaksi viralliseen vahvistusprosessiin.

15.31 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annettua lakia. Lakiin ehdotetaan uusia säännöksiä Euroopan unioniin tulevien suorien sijoitusten seurantaan sekä joitakin muutoksia kansallisista syistä. Lisäksi puolustussektorin yritysostoja koskevaan säännökseen esitetään lisättäväksi turvallisuusalan yritysostot, joihin tulee hakea etukäteen työ- ja elinkeinoministeriöltä vahvistus.

Tämän esityksen vaikutukset painottuvat puolustus- ja turvallisuusalan yritysostoihin. Tässä yhteydessä on hyvä keskustella myös muiden yhteiskunnan keskeisiin toimintoihin kohdistuvien toimialojen yritysostoista. Ulkomaiset yritysostot vaikuttavat niin EU-tasolla kuin kansallisestikin. Esityksessä mainitaankin, että kansainvälisen turvallisuusympäristön muuttuessa on kansallisen lainsäädännön oltava ajan tasalla ja sen toimivuutta on myös käytännön tasolla tarpeellista arvioida säännöllisesti. Olen tässä ehdottomasti samaa mieltä.

Mielestäni olennaista olisi ennakoida myös riskejä nykyistä aktiivisemmin, jotta voitaisiin välttää mahdollisimman paljon niin sanottuja vahinkoja. Suomen kohdalla keskeinen

esimerkki liittyy maakauppoihin maanpuolustuksellisesti tärkeiden kohteiden lähettyvillä. Mielestäni on ollut pöyristyttävää, kuinka helposti näiden maakauppojen on annettu tapahtua. Tarvitaan vielä tiukempaa tarkastelua, jottei kansallinen turvallisuus muutu entistä haavoittuvaisemmaksi.

Esityksessä mainitaan, että EU on yksi avoimimpia talouksia ulkomaisille suorille sijoituksille ja se on myös yksi suurimpia sijoituskohteita maailmanlaajuisesti. Ulkomaisten sijoittajien yritysostot EU:n alueelle saattavat kohdistua myös esimerkiksi sellaisiin yrityksiin, jotka ovat EU:n tai sen jäsenvaltioiden turvallisuuden kannalta kriittisiä tai jotka kehittävät tai ylläpitävät yhteiskunnan ja talouden kannalta välttämätöntä infrastruktuuria. Näin ollen ulkomaiset sijoitukset voivat muodostua riskiksi jäsenmaiden turvallisuuden tai yhteiskunnallisen järjestyksen kannalta. Tuntuu siltä, että lainsäädäntö laahaa aina askeleen perässä. Tässä tapauksessa on tärkeää, että turvallisuutta lisäävät uudistukset saadaan etenemään niin EU:n kuin Suomen tasolla pikaisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen tulee erityisesti miettiä maamme toiminnan turvaamista varmistamalla, ettei yritysten tai luonnonvarojen sekä keskeisen infran omistus muodosta maamme toimivuudelle turhaa riskiä. Tähän mennessä on kaupattu muun muassa Kemira, Caruna. Ensiksi mainittu nousi esille myös viime keväänä koronakriisin keskellä. Olisi tarvittu suojavarusteita, mutta kun ulkomainen omistaja oli laittanut kannattavan tehtaan säppiin. Samalla tietysti jäi paljon ihmisiä työttömiksi. Carunan myötä puolestaan merkittävä osa sähkönsiirtoverkostamme on ulkolaisen toimijan hallussa. Onko tämä paras malli varmistaa sähkönjakelun toimintaa kriisitilanteessa? Voiko olla niin, että verkon huollossa ja ylläpidossa toimitaan eurojen takia toimivuuden kustannuksella?

Myös pohjavesivaroistamme ja niiden myynnistä ulkomaille on käyty keskustelua. [Puhemies koputtaa] Vesivarojen siirtyminen kansainvälisten omistajien haltuun on varteenotettava riski. Yhteiskunnan toimivuuteen ja turvallisuuteen liittyvien riskien lisäksi monet kaupat ovat olleet Suomen kansantalouden kannalta huonoja. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä: Mielestäni hallituksen tulee ottaa ryhtiliike ja pyrkiä varmistamaan, etteivät yritysmyynnit tai maakaupat aiheuta meille riskiä. Lisäksi omistajaohjauspolitiikassa pitäisi siirtyä pitkä aikajänne [Puhemies koputtaa] huomioivaan linjaan, jossa pyritään kasvattamaan tuottavan omistuksen määrää eikä myytäisi paniikkinappula [Puhemies: Aika!] pohjassa kaikkea, jotta euroja voidaan hassata. Se on huono linja. Punavihreä ideologia ei saa [Puhemies koputtaa] olla meidän päämääräämme.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till ekonomiutskottet.